

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

L. Annæi Senecæ Philosophi Opera, Qvæ Exstant Omnia

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Antverpiæ, 1605

Epist. CXX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53700](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53700)

A¹⁷ quàm crinitus puer, & quàm perlucidum tibi poculum porrigat, non sitis. Inter reliqua, hoc nobis natura præstitit præcipuum, quod necessitati fastidium excussit. Recipiunt superuacua delectum. Hoc parum decens, illud¹⁸ parum lautum, oculos hoc meos lædit. Id actum est ab illo mundi conditore, qui nobis viuendi iura descripsit, vt salui essemus, non delicati. Ad salutem omnia parata sunt, & in promptu: deliciis omnia miserè ac sollicitè comparantur. Vtatur ergo hoc naturæ beneficio inter magna numerando: & cogitemus, nullo nomine melius illam meruisse de nobis, quàm quia quidquid ex necessitate desideratur, sine fastidio sumitur.

EPIST. CXX.

BONI notitia quomodo ad nos venerit? obseruatione, & collatione: Natura etiam ducente. Venit & ex contrario: id est, vitij detestatione. Describit Sapientem, & vulgo petenda aut timenda calcantem, etiam ipsam mortem. Denique vnum semper, & sibi constantem.

EPISTOLA tua per plures quæstiunculas vagata est, sed in vnâ constitit, & hanc expediri desiderat: Quomodo ad nos boni honestique prima notitia peruenerit. Hæc duo apud alios diuersa sunt, ¹ apud nos tantum diuisa. Quid sit hoc, dicam. Bonum putant esse aliqui, quod vtile est, itaque hoc & diuitiis, & equo, & vino, & calceo nomen imponunt: tanta est apud illos boni vilitas, & adeò vsque ad fordida descendit. Honestum putant, cui ratio recti officij constat: tamquam pie curatam patris senectutem, adiutam amici paupertatem, fortem expeditionem, prudentem moderatamque sententiam. ² Ista duo quidem facimus, sed ex vno. Nihil est bonum, nisi quod honestum est: quod honestum est, vtiq; bonum. Superuacuum iudico adicere, quid inter ista discriminis sit, cum sæpe dixerim. Hoc vnum dicam: Nihil nobis bonum videri, quo quis & malè vti potest. Vides autem, diuitiis, nobilitate, viribus quàm multi malè vtantur. Nunc ergo ad id reuertor, de quo desideras dici: Quomodo ad nos prima boni honestique notitia peruenerit. Hoc nos docere natura non potuit: semina nobis scientiæ dedit, scientiam non dedit. Quidam aiunt nos in notitiam incidisse: quod est incredibile, virtutis alicui speciem casu occurrisse. Nobis videtur obseruatio collegisse, & rerum sæpe factarum inter se collatio, per analogiam nostro intellectu & honestum & bonum iudicante. Hoc verbum cum Latini grammatici ciuitate donauerint, ego damnamandum non puto, nec in ciuitatem suam redigendum. Vtatur ergo illo non tantum tamquam recepto, sed tamquam vfitato. Quæ sit hæc analogia, dicam. Noueramus corporis sanitatem: ex hac collegimus esse aliquam & animi. noueramus corporis vires: ex his collegimus esse & animi robur. Aliqua benigna facta, aliqua humana, aliqua fortia, nos obstupescerant: hæc cepimus tamquam perfecta mirari. Suberant illis multa vitia, quæ species alicuius conspicui facti fulgorque celabat: hæc dissimulauimus. Natura iubet augere laudanda: nemo non gloriam vltra verum tulit. Ex his ergo speciem ingentis boni traximus. Fabricius Pyrrhi regis aurum repulit, maiusque regno iudicauit, regias opes posse contemnere. Idem, medico Pyrrhi promittente venenum se regi daturum, monuit Pyrrhum, cauere insidias. Eiusdem animi fuit, auro non vinci, veneno non vincere. Admirati sumus ingentem virum, quem non regem, non contra regem promissa flexissent, boni exempli tenacem: quod difficillimum est, in bello innocentem: qui ali-

17. QVAM CRINITVS PVER.] *Qui à poculis, muliebri plerumque habitu erant, capillitio fluente & longo. Imò & aly pedagogiani serè pueri. Vnde Martialis: Crinite, Line, pedagoge turba: Horatius de sali mollicello:*

Discrimen obscurum solutis
Crinibus, ambiguoque vultu.

18. PARVM LAVTVM.] *Olim corvexi: nam libri, laudatum.*

EPIST. CXX. I. APVD NOS TANTVM DIVISA.] *Quomodo, & quatenus, epist. CXVIII. circa medium, copiose.*

2. ISTA DVQ; QVIDEM FACIMVS.] *Nempe nos Stoici.*

quod esse crederet etiam in hoste nefas: qui in summâ paupertate, quâ sibi decus fecerat, non aliter refugit diuitias quàm venenum. Viue, inquit, beneficio meo Pyrrhe, & gaude, quod adhuc dolebas, Fabricium non posse corrumpi. Horatius Cocles solus impleuit pontis angustias, adimique à tergo sibi reditum, dummodo iter hosti auferretur, iussit: & tam diu restitit prementibus, donec reuulsa ingenti ruinâ tigna sonuerunt. Postquam respexit, & extra periculû esse patriam periculo suo sensit: *Veniat si quis vult*, inquit, *sic euntem sequi*: deditque se in præcep: & non minus sollicitus in illo rapido alveo fluminis, ³ vt armatus, quàm vt saluus exiret, retento armorum victricium decore, tam tutus rediit, ⁴ quàm si ponte venisset. Hæc & huiusmodi facta imaginem nobis ostendere virtutis. Adiciam quod mirum fortasse videatur: mala interdum speciem honesti obtulerunt, & optimum ex contrario nituit. Sunt enim, vt scis, virtutibus vitia confinia, & perditis quoque ac turpibus recti similitudo est. Sic mentitur prodigus liberalem: cum plurimum interfit, verum quis date sciat, an seruate nesciat. Multi, inquam, sunt, Lucili, qui non donant, sed proiciunt. non voco ego liberalem, pecunie suæ iratum. Imitatur negligentia facilitatem, temeritas fortitudinem. Hæc nos similitudo coegit attendere, & distinguere specie quidem vicina, re autem plurimum inter se dissidentia. Dum obseruamus eos, quos insignes egregium opus fecerat, cœpimus annotare, quis rem aliquam generoso animo fecisset & magno impetu, sed semel. Hunc vidimus in bello fortem, in foro timidum; animosè paupertatem ferentem, humiliter infamiam: factum laudauimus, contempsimus virum. Alium vidimus aduersus amicos benignum, aduersus inimicos temperatum, & publica & priuata sanctè ac religiosè administrantem: non deesse ei, & in his quæ toleranda erant, patientiam, & in his quæ agenda, prudentiam. Vidimus vbi tribuendum esset, plenâ manu danter: vbi laborandum, ⁵ pertinacem & obnoxium, & lassitudinem corporis animo subleuantem. Præterea idem erat semper, & in omni actu par sibi, iam non consilio bonus, sed ⁶ more eò perductus, vt non tantum rectè facere posset, sed nisi rectè facere non posset. Intelleximus in illo perfectam esse virtutem: hanc in partes diuisimus. Oportebat cupiditates refrænari, metus ^C comprimi, facienda prouideri, reddenda distribui: comprehendimus temperantiam, fortitudinem, prudentiam, iustitiam, & suum cuique dedimus officium. Ex quo ergo virtutem intelleximus? Ostendit illam nobis ordo eius, & decor, & constantia, & omnium inter se actionum concordia, & magnitudo super omnia efferens sese. Hinc intellecta est illa beata vita, ⁷ secundo defluens cursu, arbitrij sui tota. Quomodo ergo hoc ipsum nobis apparuit? dicam. Numquam vir ille perfectus adeptusque virtutem, fortunæ maledixit: numquam accidentia tristis exceperit, ciuem esse se vniuersi & militem credens, labores velut imperatos subiit. Quidquid inciderat, non tamquam malum aspernatus est, & in se casu delatum, sed quasi delegatum sibi. Hoc qualecumque est, inquit, meum est. asperum est, durum est: in ipso nauemus operam. Necessariò itaque magnus apparuit, qui numquam malis ingemuit, numquam de fato suo questus est, fecit multis intellectum sui, & non aliter quàm in tenebris lumen effulsit: aduertitque in se omnium animos, cum esset placidus & lenis, & humanis diuinisque rebus pariter ^D æquus. Habebat perfectum animum, ad summam sui adductus, supra quam nihil est nisi mens Dei, ⁸ ex quâ pars & in hoc peccus mortale defluxit: quod numquam magis diuinum est, quàm vbi mortalitatem suam cogitat, & scit in hoc natum hominem, vt vitâ defungeretur: nec domum esse hoc corpus, sed hospitium, & quidem breue hospitium: quod relinquendum est, vbi te grauem esse hospiti videas. Maximum, inquam,

3. VT ARMATVS.] Ex lege militari, nequis arma abiiceret aut amitteret.

4. QVAM SI PONTE.] Tam tutò per aquam, quàm si per pontem. Male, qui legunt, si è ponte.

5. PERTINACEM ET OBNOXIVM.] Volunt, obnoxium: ego non mutem. Nam & obnoxius est, qui laborem subit suscipitque: & se das.

6. MORE EÒ PERDVCTVS.] Cui in habitum scientia iuerat.

7. SECUNDO DEFLVENS CVRSV.] Est Stoicorum vègia.

8. EX QVA PARS ET IN HOC.] Stoicorum opinio, animos nostros ex illo diuino delibatos esse. Physiol. III. Dissert. VIII.

A mi Lucili, argumentum est animi ab altiori venientis sede, si hæc in quibus versatur, humilia iudicat, & angusta, si exire non metuit. Scit enim quò exiturus sit, qui vnde venerit, meminit. Non videmus, quàm multa nos incommoda exagitant, quàm malè nobis conueniat hoc corpus? Nunc de ventre, nunc de capite, nunc de pectore ac faucibus querimus: aliàs nerui nos, aliàs pedes vexant: nunc deiectio, nunc destillatio: aliquando superest sanguis, aliquando deest: hinc atque illinc tentamur, & expellimur. Hoc euenire solet in alieno habitantibus. At nos corpus tam putre fortiti, nihilominus æterna proponimus, & in quantum potest ætas humana protendi, tantum spe occupamus, nullâ contenti pecuniâ, nullâ potentiâ. Quid hæc re fieri impudentiùs, quid stultiùs potest? Nihil fatis est morituris, imò morientibus. quotidie enim propiùs ab ultimo stamus, & illò vnde nobis cadendum est, hora nos omnis impellit. Vide in quantâ cæcitate mens nostra sit! Hoc quod futurum dico, cum maximè sit, & pars eius magna iam facta est. nam quod viximus tempus, eo loco est, quo erat antequam viximus. Erramus autem, qui vltimum timemus diem: cum tantumdem in mortem singuli conferant. Non ille gradus lassitudinem facit, in quo deficimus, sed ille profitetur. Ad mortem dies extremus peruenit, accedit omnis. ⁹ Carpit nos illa, non corripit. Ideò magnus animus, conscius sibi melioris naturæ, dat quidem operam, vt in hac statione, quâ positus est, honestè se atque industriè gerat: ceterum nihil horum quæ circa ipsum sunt, suum iudicat, sed vt commodatis vitur, peregrinus & properans. Cum aliquem huius videremus constantiæ, quidni subiret nos species non vstatae indolis? vtique si hanc, vt dixi, magnitudinem veram esse ostendebat. Qualitatis veræ tenor permanet, falsa non durant. Quidam alternis Vatinij, alternis Carones sunt: & modò parum illis seuerus est Curius, parum pauper Fabricius, parum frugi & contentus vili Tubero: modò Licinum diuitiis, Apicium cænis, Mecænatem deliciis prouocant. Maximum indicium est malæ mentis, fluctuatio, & inter simulationem virtutum, amoremque vitiorum, assidua iactatio.

— habebat sæpe ducentos,

C *Sæpe decem seruos: modò reges atque tetrarchas,
Omnia magna loquens: modò, sit mihi mensa tripes, &
Concha salis puri, & toga quæ defendere frigus,
Quamuis crassa, queat. decies centena dedisses
Huic parco paucis contento: quinque diebus
Nil erat in oculis.*

Omnes isti tales sunt, qualem hunc describit Horatius: numquam eundem, nec similem quidem sibi. adeò in diuersum aberrat. Multos dixi: propè est vt omnes sint. Nemo non quotidie & consilium mutat, & votum. modò vxorem vult habere, modò amicam: modò regnare vult, modò id agit, ne quis sit officiosior seruus: modò dilatat se vsque ad inuidiam, modò subsidit, & contrahitur infra humilitatem verè iacentium: nunc pecuniam spargit, nunc rapit. Sic maximè coarguitur animus imprudens: alius prodit atque alius, & (quo turpius nihil iudico) impar sibi est. Magnam rem puta, ^D vnum hominem agere. Præter sapientem autem nemo vnum agit: ceteri multiformes sumus. Modò frugi tibi videbimur & graues, modò prodigi & vani. Mutamus subinde personam, & contrariam ei sumimus, quam exuimus. Hoc ergo à te exige, vt qualem institueris præstare te, talem vsque ad exitum serues. Effice vt possis laudari: si minùs, vt agnosci. De aliquo, quem vidisti heri, meritò dici potest: Hic quis est? tanta mutatio est.

9. CARPIT NOS ILLA.] *Paulatim mors ad se ducit, non impetu rapit.*

10. VNUM HOMINEM AGERE.] *Qui finis est Zenonius, Vita conueniens. Vide Manud. II. Dissert. XV. At Mureti etiam nota hic opportuna. Nam quod*

in Sacris de Iobo scribitur, Fuit vnus vir: id ita Hieronymus interpretatur. Non per diuersa mobilis & instabilis ferebatur, sed firmus atque inconcussus persistens, erat vir vnus. Est planè Zenonius.